

ПОНЯТТЯ ДОВЕДЕНОСТІ ВИНУВАТОСТІ ОСОБИ ПОЗА РОЗУМНИМ СУМНІВОМ

Однією із загальних засад кримінального провадження є доведення винуватості особи поза розумним сумнівом. Це положення закріплене в ст. 7 та ч. 2 ст. 17 КПК України. Поняття «поза розумним сумнівом» додатково деталізується у ч. 4 ст. 17 КПК України – усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на користь такої особи.

Досліджуване поняття є оціночним, а тому не може не викликати жваву дискусію. Однак, незважаючи на різні точки зору щодо поняття «поза розумним сумнівом», останню крапку у його визначенні та формулюванні ставить саме суд. Чи враховується при цьому думка науковців та теоретиків – це окреме питання.

Найбільш чітке визначення та формулювання поняття «поза розумним сумнівом» приведене Касаційним кримінальним судом у складі Верховного Суду у Постанові від 23.06.2020 року у справі за № 159/3738/16-к: «Стандарт доведення поза розумним сумнівом означає, що сукупність обставин, встановлена під час судового розгляду, виключає будь-яке інше розуміння пояснення події. Для дотримання стандарту доведення поза розумним сумнівом законодавець вимагає, щоб будь-який обґрунтований сумнів у тій версії події, яку надало обвинувачення, був спростований фактами, встановленими на підставі допустимих доказів, і єдина версія, якою розумна і безстороння людина може пояснити всю сукупність фактів, установлених у суді, – є та версія подій, яка дає підстави для визнання особи винуватою за пред'явленим обвинуваченням. Тобто, дотримуючись засад змагальності, обвинувачення має довести перед судом, що існує єдина версія винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення, щодо якого їй пред'явлено обвинувачення».

Отже, якщо наявна інша версія (чи щодо обвинуваченого, чи щодо захисника, чи така, яка впливає із показів свідків), не спростована стороною обвинувачення, то вважається, що винуватість особи поза розумним сумнівом не доведена.

Однак Вищий антикорупційний суд тлумачить це поняття із суттєвими відмінностями. Бачення стандарту «поза розумним сумнівом» було наведено ВАКС в одному із небагатьох вироків, зокрема від 15.06.2020 року у справі за № 991/492/19: «Кримінальне процесуальне законодавство не закріплює чітких стандартів доказування, проте із

положень чинного КПК України прослідковується їх зміст. Так, із частини другої статті 17 КПК України вбачається стандарт доказування «поза розумним сумнівом», перед застосуванням якого суд вважає за необхідне зазначити, що не будь-який сумнів можна констатувати як розумний, існування сумнівів при прийнятті рішення є природним та не означає, що в разі наявності таких сумнівів рішення є неправильним. Поняття «поза розумним сумнівом» не тотожне поняттю «абсолютна впевненість», яке передбачає непохитність і відсутність будь-яких вагань».

Тобто, в розумінні ВАКС будь-яке рішення приймається при наявності сумнівів та без абсолютної впевненості у закріпленій рішенням позиції. При цьому, спростування всіх версій не вимагається, а за основу береться та із них, яка викликає менше сумнівів.

Разом із тим, така неоднозначність та відсутність чіткого розуміння вищими судовими інстанціями поняття «поза розумним сумнівом» є підставою для формування суперечливої судової практики, яка, в свою чергу, впливатиме на процесуальний статус підозрюваного та обвинуваченого, а так само і сприяти прийняттю винесенню необґрунтованих (фактично незаконних) обвинувальних вироків.

Тому крапку у визначенні поняття «поза розумним сумнівом» повинна поставити Велика Палата Верховного Суду.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Постанова ККС ВС від 23.06.2020 у справі за № 159/3738/16-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90111755>
3. Вирок ВАКС від 15.06.2020 у справі за № 911/492/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89823388>

УДК 351.863-865(043.2)

Серенко Н.С., головний спеціаліст,
Офіс Генерального прокурора України, м. Київ, Україна

Біленчук П.Д., к.ю.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ДОКТРИНАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО КІБЕРПРОСТОРУ

Стратегія кібербезпеки України визначає пріоритети, цілі та завдання забезпечення кібербезпеки України з метою створення умов для